

**Happy
New Year!**

УДК 930:378.016:075(477+438)J001.53"XIX/XX"

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12\(18\)-419-430](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12(18)-419-430)

Деренюк Мар'яна Петрівна аспірантка кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Б. Ступарика, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76018, тел.: (097) 809-66-26, <https://orcid.org/0000-0002-6914-8797>

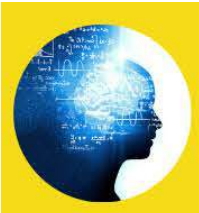
ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МЕДІАОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА (кінець XX – ПОЧАТОК XXI СТ.)

Анотація. У статті на основі узагальнення підходів українських та польських науковців визначено особливості історіографії проблеми розвитку медіаосвіти у закладах вищої освіти в Україні та Республіці Польща в кінці XX – на початку XXI століття. Акцентовано увагу на важливому практичному значенні медіаосвіти для закладів вищої освіти, необхідності вдосконалення навичок медіаграмотності, функціонуванні медіаосвітніх технологій як ефективних навчальних платформ у закладах вищої освіти. Розкрито теоретико-методологічні засади медіаосвіти у закладах вищої освіти, висвітлено окремі концептуальні положення про медіаосвітню діяльність, що обґрунтована в наукових дослідженнях українських та польських науковців, медіапедагогів. Підкреслюється необхідність реалізації освітнього потенціалу медіатехнологій у закладах вищої освіти, використання засобів медіаосвіти в процесі підвищення рівня професійної компетентності здобувачів вищої освіти.

Розкрито сутність наукового розроблення обраної проблеми, окреслено найменш вивчені аспекти, що потребують поглибленої наукової рефлексії. Розглянуто ключові етапи розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польща. Акцентується увага на соціокультурологічних аспектах розвитку медіаосвіти в освітньому процесі, особливостях взаємодії закладів вищої освіти і громадських медіаосвітніх центрів, розширенні форм сучасної медіакомунікації, впровадженні інноваційних форм, методів та засобів роботи із здобувачами вищої освіти.

Окреслено перспективи розвитку, можливі напрями і аспекти співпраці закладів вищої освіти, медіаосвітніх центрів та медіапедагогів України та Республіки Польща, зокрема у контексті популяризації

**Happy
New Year!**

медіаосвіти в умовах воєнного стану України та інформаційних трансформацій сучасного суспільства.

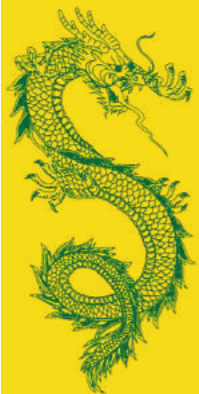
Ключові слова: історіографія проблеми, розвиток медіаосвіти, медіапедагогіка, медіаграмотність, заклади вищої освіти, здобувачі вищої освіти.

Dereniuk Mariana Petrivna PhD student of the Department of Pedagogy and Educational Management after B. Stuparyk, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Shevchenka St., 57, Ivano-Frankivsk, 76018, tel.: (097) 809-66-26, <https://orcid.org/0000-0002-6914-8797>

**HISTORIOGRAPHY OF THE PROBLEM OF MEDIA
EDUCATION DEVELOPMENT IN HIGHER EDUCATION
INSTITUTIONS OF UKRAINE AND THE REPUBLIC OF
POLAND (late twentieth - early twenty-first centuries)**

Abstract. The article summarizes the approaches of Ukrainian and Polish scholars and identifies the peculiarities of the historiography of the problem of media education development in higher education institutions in Ukraine and the Republic of Poland in the late twentieth and early twenty-first centuries. Attention is focused on the important practical significance of media education for higher education institutions, the need to improve media literacy skills, and the functioning of media education technologies as effective learning platforms in higher education institutions. The theoretical and methodological foundations of media education in higher education institutions are revealed, some conceptual provisions on media education activities, which are substantiated in the scientific research of Ukrainian and Polish scientists and media educators, are highlighted. The author emphasizes the need to realize the educational potential of media technologies in higher education institutions, the use of media education tools in the process of improving the level of professional competence of higher education students.

The essence of the scientific development of the chosen problem is revealed, the least studied aspects requiring in-depth scientific reflection are outlined. The key stages of the development of media education in higher education institutions of Ukraine and the Republic of Poland are considered. Attention is focused on the socio-cultural aspects of media education in the educational process, the peculiarities of interaction between higher education institutions and public media education centers, the expansion of forms of modern media communication, the introduction of innovative forms, methods and means of working with higher education students.

**Happy
New Year!**

The article outlines the prospects for development, possible directions and aspects of cooperation between higher education institutions, media education centers and media educators of Ukraine and the Republic of Poland, in particular in the context of popularizing media education in the context of martial law in Ukraine and information transformations of modern society.

Keywords: historiography of the problem, development of media education, media pedagogy, media literacy, higher education institutions, higher education students.

Постановка проблеми. На етапі проголошення незалежності України (1991-2000 рр.) та політично-економічних змін в Республіці Польща розвиток медіаосвіти набуває нового значення, орієнтуючись на досвід провідних європейських країн. Наприкінці ХХ ст. цей процес ускладнюється низкою факторів, таких як інтеграція суспільства в інформаційну епоху, стрімкий розвиток технологій та зміни в соціокультурному середовищі. Однією з ключових проблем стає необхідність адаптації освітніх систем до викликів сучасності та забезпечення студентів відповідними медіакомпетентностями. Це вимагає оновлення навчальних програм, активного впровадження інноваційних методик та зміни підходів до освітнього процесу.

Однією із проблем є питання ефективності медіаосвітніх ініціатив та їхнього впливу на формування критичного мислення, інформаційної грамотності та культури споживання медіа серед студентської аудиторії. В даному контексті важливо розглядати медіаосвіту як стратегічний елемент в системі освіти, спрямований на гармонійний розвиток особистості в умовах інформатизації суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У процесі опрацювання обраної проблеми було враховано результати досліджень Г. Головченко, Н. Духаніної, М. Осюхіної, Л. Петрик та ін. присвячених проблемі медіаосвіти.

Теоретичні та прикладні аспекти медіаосвіти стали предметом наукового зацікавлення багатьох зарубіжних (польських) дослідників, зокрема таких як П. Джавецький, А. Камарек, А. Огоновська, Г. Пташек, Б. Семенецький, В. Стриковський, Г. Стунжа, М. Хмелевський та ін.

Проблеми розвитку медіаосвіти в сучасному освітньому просторі в процесі професійної підготовки здобувачів вищої освіти досліджували українські науковці В. Іванов, Т. Іванова, Л. Найдьонова, Г. Онковий, Г. Почепцов, В. Робак, Н. Череповська та ін.

Happy
New Year!

Мета статті – здійснити історіографічний аналіз проблеми розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польща у кінці ХХ – на початку ХХІ століття.

Виклад основного матеріалу. Наприкінці ХХ ст., за даними наших досліджень у період ліквідації тоталітарної системи у Республіці Польща та після проголошення незалежності України у закладах вищої освіти цих країн медіаосвіта стає важливим інструментом забезпечення відкритості освіти щодо повсякденних потреб особистості та здобуття інноваційних знань. Останнім часом у сфері освіти спостерігається зацікавлення до медіаосвіти, яка розглядається як необхідна складова справжнього професіоналізму майбутнього фахівця [7].

Наукові дослідження працівників Інституту медіаекології Львівського національного університету імені Івана Франка (1999) акцентують увагу на попереджувальних та захисних стратегіях впровадження медіаосвіти. З урахуванням посилення негативного впливу медіа, особлива увага приділяється «захисній» функції медіаосвіти, яка включає нейтралізацію шкідливих інформаційних потоків (екранне насилля, гіперреклама, пропаганда тощо). Результати досліджень публікуються у журналі «Медіакритика» (2003). Монографія «Медіа: ключі до розуміння» (2004) Б. Потятинника вважається репрезентативним внеском цієї медіаосвітньої школи, в якій розглядаються проблеми медіанасилля та її вплив на молоде покоління [1; 11].

У дослідженні Г. Почепцова акцентована увага на аспектах «медіакритики» як складової медіаосвіти, що фокусується на розвитку критичного мислення дітей та молоді у ЗСО за допомогою засобів масової комунікації (телебачення, Інтернет, мультимедійні презентації та ін.). На переконання науковця, основна мета полягає в навчанні учнів та студентів свідомо вибирати інформацію, ефективно використовувати сучасні медіа, аналізувати та критично розглядати контент різних медіатекстів, а також застосовувати отримані знання на практиці, створюючи власні медіапродукти [12; 13].

Актуальні проблеми становлення медіаосвіти в закладах вищої освіти в Україні досліджує Г. Онкович. Серед актуальних праць – «Медіаосвіта в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку» (2010), «Професійно-орієнтована медіаосвіта у вищій школі» (2014), «Медіакомпетентність – фахова якість сучасного випускника вищої школи» (2014), «Розвиток медіадидактики вищої школи: український досвід» (2020), «Професійно орієнтована медіаосвіта; з досвіду дистанційного навчання» (2022) та ін.

Happy
New Year!

Г. Онкович наголошує, на доцільності впровадження у систему вищої освіти нових курсів, які б формували професійну компетентність фахівця засобами медіаосвітніх технологій. Вона підкреслює, що завдання фахівця інформаційної епохи – розвивати критичне мислення, вміння аналізувати й добирати особистісно значущу інформацію, тобто бути медіа- та інформаційно-грамотною особистістю, а також структурувати, узагальнювати й осмислено використовувати медіапродукти [9].

На думку, Г. Онкович, найбільш ефективну взаємодію викладача і студента у вищій школі з метою формування навичок усвідомлено вибирати інформацію, вміння аналізувати і критично обдумувати зміст медіатекстів, а також використовувати отримані знання на практиці забезпечуватимуть такі спеціалізовані експериментальні програми спецкурсів як «Медіаосвіта» (Г. Онкович), «Професійно-орієнтована медіаосвіта» (А. Онкович, Г. Онокивич), «Основи медіакультури» (Н. Духаніна), «Основи медіакомпетентності» (І. Сахневич). Застосовувані дослід предметні методики медіаосвіти в закладах вищої освіти України вказують на перспективність та обґрунтованість розроблення різноманітних медіаосвітніх технологій. Це обумовлено тим, що наявність та розмаїття цих технологій сприяють формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців [4].

Науковиця І. Сахневич виявляє та обґрунтовує педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців у ЗВО: *медіадидактичні* (визначення ефективних напрямів, способів та підходів щодо застосування медіаосвітніх технологій; виокремлення їх основного змісту і структури з метою ефективного застосування); *організаційно-методологічні* (створення проблемної ситуації та стимулювання студентів для активного самостійного пошуку можливих варіантів вирішення за допомогою залучення фахових медіаосвітніх засобів і технологій; вибір ефективних видів практичної медіаосвітньої діяльності студентів на матеріалах фахових медіаосвітніх засобів і технологій); *контекстуальні* (урахування особливостей професійної підготовки майбутніх фахівців). Авторка наголошує, що результатом професійної підготовки майбутнього фахівця із застосуванням медіаосвітніх технологій є не тільки професійна освіченість, компетентність та майстерність як складових професійної культури, але й медіаобізнаність, медіакомпетентність та медіаграмотність. Ці елементи медіакультури (як складової медіаосвіти) – результат медіаосвіти, за допомогою якої підвищується якість фахових знань не тільки у студентів в процесі професійної підготовки, але й у фахівців протягом життя [15].

Happy
New Year!

Особливий інтерес для нашого дослідження становить кандидатська дисертація М. Осюхіної «Медіа- та інформаційна грамотність як складова сучасних інформаційно-комунікаційних обмінів (національна концепція у контексті світового досвіду)», в якій на підставі широкого історіографічного масиву узагальнено результати дослідження до визначення ключових понять медіаосвітньої тематики, з'ясовано стан розвитку формальної та неформальної медіаосвіти в Україні, визначено особливості сучасних інформаційно-комунікаційних обмінів [10].

У дисертаційній роботі Г. Головченко зазначає, що вектор медіаосвітніх пошуків в Україні спрямовано на опанування медіазасобами в навчальному процесі. Автором виявлено низку нереалізованих можливостей в українській медіаосвіті, зокрема відсутність спеціальних державних програм з підвищення рівня медіаосвіченості громадян; потреба розвитку соціально відповідального медіасередовища; необхідність формування медіакультури відповідно до вікових, індивідуальних, професійних, соціальних та інших особливостей громадян [2]. Також науковцем підготовлено науково-методичні рекомендації «Розвиток медіаосвіти в Україні», які можуть слугувати основою для розроблення комплексного підходу до медіаосвіти та її впровадження в систему української освіти. Ці Рекомендації структуровані за складниками (формальна, неформальна та інформальна освіта) та рівнями освіти [2].

Дослідниця Н. Приходькіна довела, що розвиток медіаосвіти в Україні відзначається концептуалізацією, інституалізацією, стандартизацією, що сприяє її розвитку з ключовими тенденціями європейських країн та міжнародних організацій [14].

У Республіці Польща одним з провідних дослідників медіаосвіти є професор Б. Семенецький (B. Siemieniecki). Важливі аспекти медіаосвіти, та її складових медіапедагогіки та медіадидактики висвітлені ним у працях «Комп'ютери і гіпермедіа в процесі освіти дорослих» (1995), «Когнітивна наука та медіаосвіта» (2004), «Маніпауляція-медіа-освіта» (2007), «Медіапедагогіка» (2007), «Медіа в педагогіці» (2007), «Нові медіа в освіті» (2012), «Медіаосвіта в постмодерному світі» (2012). Зокрема, у підручнику «Медіапедагогіка» дослідник акцентує увагу на наданні допомоги медіаосвітнім едукаторам на різних рівнях у здобутті легкодоступної інформації про процеси навчання та викладання медіа, а також сучасне розуміння термінів, що використовуються в медіаосвіті. Автор окреслив основні етапи історичного розвитку медіаосвіти в Республіці Польща, проаналізував освітню ситуацію, особливості теорії та практики медіаосвіти в Республіці Польща, зокрема основні напрями, цілі, завдання, форми, методи, засоби тощо [21].

**Happy
New Year!**

В огляді наукової літератури варто згадати польську дослідницю А. Огоновську (A. Ogonowska). Вона зробила значний внесок у розвитку медіаосвіти, зокрема завдяки монографічному дослідженню «Edukacja medialna — klucz do rozumienia społecznej rzeczywistości». Авторка запропонувала альтернативний підхід до розуміння медіаосвіти, який відрізняється від стандартного, галузевого її трактування. Зокрема, А. Огоновська розглядала медіаосвіту як міждисциплінарну галузь теоретичного і прикладного знання, при цьому перше (теоретичне), інспірує дидактичні та психолого-педагогічні рішення, а практика – повсякденне життя і сучасні виклики, пов'язані з медіаосвітою. Цінним у нашому науковому пошуку є складений авторкою словник основних термінів з медіаосвіти, що вживають в Республіці Польща [18; 19].

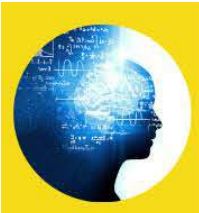
Грунтовний аналіз впровадження медіаосвіти в освітній процес представлено у «Моделі медіа, інформаційної та цифрової освіти» (Model Edukacji Medialnej, Informacyjnej i Cyfrowej). Окремий акцент авторами зроблено на критичному розумінні медіа та всього медіасередовища у відповідь на технологічні, соціальні та культурні зміни, які відбуваються в сучасному світі. Важливою частиною Моделі є розроблений авторами перелік професійних та особистих медіа, інформаційних та цифрових компетенцій викладачів, які забезпечують їх власний розвиток, а також служать для розвитку компетенцій здобувачів освіти. Серед пріоритетних завдань Моделі – підтримка викладачів у впровадженні медіаосвіти та, пропонувані практичні дії заохочення їх до виконання освітніх завдань у формальній освітній ланці (в освітній процес у закладах освіти різних рівнів: від дошкільного до вищого), а також у неформальній освітній ланці [20].

Ще одним прикладом успішної співпраці академічних установ і вишів, що висвітлюється в науковому просторі, є щорічні звіти про професійний розвиток викладачів. Так у Звіті «Cyfrowa Przyszłość: Edukacja medialna i informacyjna w Polsce – raport otwarcia» описано програму професійного розвитку викладачів. Подано аналіз ключових компонентів, які охоплюють мотивацію та цінності у використанні цифрових носіїв та технологій, розширене розуміння грамотності та визначення цілей навчання, визнання цінності медіаосвіти в формальних та неформальних освітніх середовищах. У Звіті представлено план подальшого розвитку проекту «Цифрове майбутнє» фундації «Сучасна Польща» [16].

Сучасний стан медіаосвіти в Республіці Польща і вплив медіа на суспільство детально розкрито у монографічному дослідженні –

**Happy
New Year!**

potrzebie edukacji medialnej w Polsce. Окремий акцент авторами (П.Джавецький, Г. Стунжа, Є. Муравська-Наймець та ін.) зроблено на ролі медіа та інформаційної освіти в освітньому середовищі. Проаналізовано рівень цифрових компетенцій викладачів та студентів, а також виклики, які постають перед сучасною системою освіти. З урахуванням викладеного, у монографії розроблено рекомендації щодо підвищення рівня медіаграмотності та набуття навичок, які дозволяють активно функціонувати в комп'ютеризованому світі [17].

Отже, історіографічний розгляд свідчить, що в останні роки збільшилась зацікавленість науковців до проблеми розвитку медіаосвіти, зокрема у закладах вищої освіти. На основі вищевикладеного, ми виокремили спільне та відмінне у методологічних підходах розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти в Україні та Республіці Польща.

Серед спільних ознак:

- спрямованість розвитку у студентів навичок медіаграмотності та їх підготовки до викликів сучасного медіасередовища
- тенденція поєднання теоретичних аспектів медіаосвіти з практичним використанням медіаосвітніх технологій
- важлива роль розвитку критичного мислення студентів та оцінка медійного контенту
- спроба інтеграції медіаосвіти в міжгалузеві інтегративні курси.

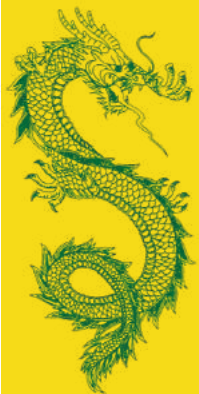
Відтак, відмінними ознаками в даному контексті виступають:

1. *Академічні програми:* в Україні акцент зосереджується на теоретичних аспектах, тоді як у Республіці Польща, більш акцент робиться на практичних аспектах, включаючи використання сучасних технологій

2. *Рівень використання технологій:* в закладах вищої освіти Республіки Польща спостерігається більш активна інтеграція сучасних медіаосвітніх технологій навчання, що виражається у використанні цифрових інструментів та активна участь студентів в медіапроектах

3. *Практичні аспекти:* в Україні переважає теоретичний підхід з обмеженими практичними можливостями для студентів, тоді як в Республіці Польща акцент робиться на практичних вправах та проектах

4. *Реалізація основних складових медіаосвіти:* в Республіці Польща ширше розвивається область медіапедагогіки, а медіаосвіта реалізується як напрям, в той час як в Україні науковці зосереджують більшу увагу на розвитку медіаосвіти як невід'ємної складової комплексної освітньої стратегії.

**Happy
New Year!**

Таким чином, більшість дослідників як в Україні, так і Республіці Польща у свої напрацюваннях торкалися лише окремих аспектів розвитку медіаосвіти і не ставили за мету цілісного, послідовного провадження ефективних методів медіаосвіти в університетську освіту.

Висновки. На основі історіографічного аналізу нами визначені основні проблеми вивчення медіаосвіти у дослідженнях зарубіжних (польських) та українських науковців:

- суть поняття «медіаосвіта»;
- концепції медіаосвіти у закладах вищої освіти;
- підходи до розуміння та реалізації основних функцій і методів медіаосвіти;
- аналіз складових медіаосвіти, таких як: медіакультура, медіаграмотність, медіаобізнаність та ін.

У подальшому ми плануємо працювати над дослідженням перспективних напрямів співпраці закладів вищої освіти України та Республіці Польща, зокрема:

- спільних програм та ініціатив для підвищення рівня цифрових компетентностей серед викладачів та студентів, що враховують сучасні вимоги цифрового суспільства;
- проведення спільних наукових конференцій та семінарів може стати платформою для обговорення актуальних питань у галузі медіаосвіти, обміну дослідженнями та взаємопідтримки у вирішенні спільних проблем;
- організація студентського та викладацького обміну між університетами обох країн може сприяти розвитку міжкультурної компетентності та розширенню горизонтів студентів та викладачів в контексті медіаосвіти;
- здійснення спільних досліджень з питань медіаосвіти може допомогти в ідентифікації спільних викликів та пошуку нових стратегій для їх вирішення. Співпраця між дослідниками обох країн може призвести до виникнення нових ідей та концепцій.
- умови цифрової трансформації дозволяють використовувати онлайн-ресурси та технології для забезпечення віддаленого навчання та обміну інформацією.

Література:

1. Габор, Н. Медіа-освіта по-..., або замість післямови. *Медіа-атака* (Уклад. Б. Потятиник, ред. Н. Габор). Львів: Інститут екології масової інформації, Медіа-центр «Нова журналістика». 2002. с. 49-52.
2. Головченко Г. *Тенденції розвитку медіаосвіти у США і Канаді: дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук.* Київ, 2021. 558 с.

Happy
New Year!

3. Духаніна Н. М. *Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у підготовці магістрів комп'ютерних наук: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук.* Київ, 2011. 22 с.

4. Медіадидактика вищої школи: програми спецкурсів / за наук. ред. д-ра пед. наук, професора Г. В. Онкович // Г. В. Онкович, Н. М. Духаніна, І. А. Сахневич, І. А. Гуріненко. Київ : Логос, 2013. 196 с.

5. Онкович Г. Медіакомпетентність – фахова якість сучасного випускника вищої школи. *Проблеми освіти.* 2014. Т.78 №1. С.205-211.

6. Онкович Г. «Медіаосвіта в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку», Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки, № 21, с. 235-239, 2010.

7. Онкович Г. Професійно-орієнтована медіаосвіта у вищій школі. Вища освіта України. *Теоретичний та науково-методичний часопис.* Київ : Педагогічна преса, 2014. № 2(53). С. 80–87.

8. Онкович Г. Професійно орієнтована медіаосвіта: з досвіду дистанційного навчання. *Обрії друкарства.* 2022. №1 (11). С.233-249.

9. Онкович Г. Розвиток медіадидактики вищої школи: український досвід. *Обрії друкарства.* 2020. № 1 (8). С. 130-150.

10. Осюхіна М. О. *Медіа- та інформаційна грамотність як складова сучасних інформаційно-комунікаційних обмінів (національна концепція у контексті світового досвіду): дис. ... канд. наук із соціальних комунікацій: 27.00.01.* Дніпро, 2018. 319 с.

11. Потятиник Б. *Media : ключі до розуміння.* Львів: ПАІС, 2004. 312 с.

12. Почепцов Г. Від Facebook'у і гламуру до Wikileaks: медіа комунікації / Г. Почепцов. К. : Спадщина, 2012. 464 с.

13. Почепцов Г. *Медіа: теорія масових комунікацій: Навч. посіб. для студентів і аспірантів.* К.: Альтерпрес, 2008. С. 36-52, 362-402.

14. Приходькіна Н. *Тенденції розвитку медіаосвіти учнів у закладах середньої освіти розвинених англомовних країн: дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук.* Київ, 2021. 536 с.

15. Сахневич, І. *Педагогічні умови використання медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців нафтогазового профілю: автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 — теорія і методика професійної освіти.* Київ, 2012. 20 с.

16. *Cyfrowa Przyszłość. Edukacja medialna i informacyjna w Polsce – raport otwarcia.* Red. J. Lipszyc. Warszawa 2014.

17. Federowicz M., *O potrzebie edukacji medialnej w Polsce,* Warszawa 2015.

18. A. Ogonowska, *Edukacja medialna. Klucz do rozumienia społecznej rzeczywistości,* Kraków 2003, s. 28.

19. Ogonowska A., *Szkolny słownik mediów elektronicznych,* Kraków 2006

20. Pасewicz, G. Ptaszek (red.), *Model Edukacji Medialnej, Informacyjnej i Cyfrowej (MEMIC),* Kraków-Warszawa 2019, s. 18.

21. Siemieniecki B. *Pedagogika medialna: podręcznik akademicki, t.2,* Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa, 2007. 337 s.

References:

1. Ghabor, N. (2002). Media-osvita po-..., abo zamistj pisljamovy. [Media education by..., or instead of after school] Media-ataka (Uklad. B. Potjatynyk, red. N. Ghabor). *Ljviv: Instytut ekologhiji masovoji informaciji, Media-centr «Nova zhurnalistyka».* 49-52 [in Ukrainian].

**Happy
New Year!**

2. Gholovchenko Gh. (2021). Tendenciji rozvytku mediaosvity u SShA i Kanadi [Trends in media education in the USA and Canada]. *Doctor's thesis*. Kyjiv, 558 [in Ukrainian].
3. Dukhanina N. (2011). Pedagoghichni umovy zastosuvannja mediaosvitnykh tekhnologhij u pidgotovci maghistriv komp'juternykh nauk [Pedagogical Conditions for the Application of Media Education Technologies in the Training of Masters of Computer Science]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyjiv, 22 [in Ukrainian].
4. Mediadydaktyka vyshhoji shkoly: prohramy speckursiv / za nauk. red. d-raped. nauk, profesora Gh. V. Onkovych [Higher education media didactics: special courses / science programs. ed. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor G. V Onkovich] // Gh. V. Onkovych, N. M. Dukhanina, I. A. Sakhnevych, I. A. Ghurinenko. Kyjiv : Loghos, 2013. 196 [in Ukrainian].
5. Onkovych Gh. (2014). Mediakompetentnistj – fakhova jakistj suchasnogho vypusknika vyshhoji shkoly. [Media competence is a professional quality of a modern university graduate]. *Problemy osvity*. 78, 1, 205-211. [in Ukrainian].
6. Onkovych Gh. (2010). «Mediaosvita v Ukrajinі: suchasnyj stan ta perspektyvy rozvytku» [Media Education in Ukraine: Current Status and Development Prospects]. *Naukovyj visnyk Volyns'kogo nacional'nogho universytetu imeni Lesi Ukrajin'ky. Filologhichni nauky*, 21, 235-239 [in Ukrainian].
7. Onkovych Gh. (2014). Profesijno-orijentovana mediaosvita u vyshhij shkoli. [Professional-oriented media education in higher education]. *Vyshha osvita Ukrajin'ny. Teoretychnyj ta naukovo-metodychnyj chasopys*. Kyjiv : Pedagoghichna presa, №2(53). S. 80–87 [in Ukrainian].
8. Onkovych Gh. (2022). Profesijno orijentovana mediaosvita: z dosvidu dystancijnogho navchannja. [Professionally oriented media education: from the experience of distance learning]. *Obriji drukarstva*. 1 (11). S.233-249 [in Ukrainian].
9. Onkovych Gh. (2020). Rozvytok mediadydaktyky vyshhoji shkoly: ukrajins'kyj dosvid. [Development of media didactics in higher education: Ukrainian experience]. *Obriji drukarstva*. 1 (8). 130-150.
10. Osjukhina M. (2018). Media- ta informacijna ghratomnistj jak skladova suchasnykh informacijno-komunikacijnykh obminiv (nacionaljna koncepcija u konteksti svitovogho dosvidu) [Media and Information Literacy as a Component of Modern Information and Communication Exchanges (National Concept in the Context of World Experience)]. *Candidate's thesis*. Dnipro, 319 [in Ukrainian].
11. Potjatynyk B. (2004). *Media : kljuchi do rozuminnja. [Media: keys to understanding]*. Ljviv: PAIS, 312 s.
12. Pohepcov Gh. (2012). *Vid Facebook'u i ghlamuru do Wikileaks: media komunikaciji* [From Facebook and glamor to Wikileaks: media communications] / Gh. Pohepcov. K. : Spadshhyna, 464 [in Ukrainian].
13. Pohepcov Gh. (2008). Media: teorija masovykh komunikacij [Media: the theory of mass communication]. *Navch. posib. dlja studentiv i aspirantiv*. K.: Aljterpres, 36-52, 362-402 [in Ukrainian]. <http://www.bibme.org/citation-guide/APA/book>
14. Prykhodjkina N. (2021). Tendenciji rozvytku mediaosvity uchniv u zakladakh serednjoji osvity rozvynenykh anghlomovnykh krajijn [Trends in the Development of Media Education of Students in Secondary Schools in Developed English-Speaking Countries]. *Doctor's thesis*. Kyjiv, 536 [in Ukrainian].

Happy
New Year!

15. Sakhnevych, I. (2012). Pedagogichni umovy vykorystannja mediaosvitnikh tekhnologij u profesijnij pidgotovci majbutnikh fakhivciv naftoghazovogho profilju [Pedagogical Conditions for the Use of Media Education Technologies in the Professional Training of Future Oil and Gas Specialists]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyjiv, 20 [in Ukrainian].

16. Cyfrowa Przyszłość. *Edukacja medialna i informacyjna w Polsce – raport otwarcia* (2014). Red. J. Lipszyc. Warszawa [in Polish].

17. Federowicz M., (2015). *O potrzebie edukacji medialnej w Polsce*, Warszawa [in Polish].

18. Ogonowska A., (2003) *Edukacja medialna. Klucz do rozumienia społecznej rzeczywistości*, Kraków, 28 [in Polish].

19. Ogonowska A. (2006). *Szkolny słownik mediów elektronicznych*, Kraków [in Polish].

20. Pacewicz A., Ptaszek G. (2019) (red.), *Model Edukacji Medialnej, Informacyjnej i Cyfrowej (MEMIC)*, Kraków-Warszawa 2019, 18 [in Polish].

21. Siemieniecki B. (2007) *Pedagogika medialna: podręcznik akademicki, t.2*, Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa, 337 [in Polish].